БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТЫЖЫҢАР!

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң, ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң органы

1925 чылда үндезилетинген.

1953 март 11 СРЕДА № 49 (2734)

ӨРТЭЭ 20 КОП.

Бистиң ынак, эргим үнелиг баштыңчывыс болгаш башкывыс—Улуг Сталинга мөңге алдар!

Иосиф Виссарионович Сталинны орнукшутканы

1953 чылдың март 9-та Москваның Кызыл шөлге кажыыдалдыг митинг

Иосиф Виссарионович Сталинны орнукшударын организастаарының талазы-биле комиссияның даргазы эш Н. С. Хрущев ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы болгаш Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң Секретары эш Георгий Максимилианович Маленковка сөс берген.

Дараазында ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының бир дугаар Оралакчызы эш Лаврентий Павлович Берия чүве чугаалаан.

Ооң соонда ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының бир дугаар Оралакчызы эш Вячеслав Михайлович Молотов чүве чугаалаан.

Эш Г. М. Маленковтуң чугаазы

Эргим ада-чуртчулар!

Эштер, өөнүктер!

Даштыкы эргим акы-дүнмалар!

Бистин партия, совет улус, бүгү кижи төрелгетен эгитинмес аар чидиригге таварышкан. Бистиң баштыңчывыс болгаш башкывыс, кижи төрелгетениң улугдан улуг генийи Иосиф Виссарионович Сталин бодунуң алдарлыг амыдырал оруун доскан.

Бо аар хүннерде совет улустуң ханы кажыдалын бүгү мурнакчы болгаш деп-шилгелиг кижи төрелгетен үлежип турар. Сталинның ады совет кижилерге, бөмбүрзектиң бүгү диптеринде калбак улус массаларга хемчээл чок эргим. Эш Сталинның ажыл-чорудулгазының улуг чаагайы болгаш үжүр-дузазы совет улуска болгаш бүгү чурттарның ажылчы чоннарынга канчаар-даа аажок улуг. Сталинның хөрээ чүс-чүс чылдарда чурттаар болгаш эки салымныг салгакчылар Сталинның адын силерниң-биле бистер ышкаш алдаржыдарлар.

Эш Сталин бодунуң бүгү амыдралын мөлчүкчүлерниң дарлалындан болгаш кулданыылгазындан ажылчын аңгының болгаш бүгү ажылчы чоннарның хоталгазының хөрээнге, хыдыкчы дайыннардан кижи төрелгетенни чайладырының хөрээнге, чер кырынга ажылчы улустуң хосталгазы болгаш ада-кежиктиг амыдралы үзүн хамселдиң хөрээнге берген.

Бистиң үениң улуг бодалчызы эш Сталин марксизм-ленинизмниң өөредиин төөгүлүг чаа үеге чогаадыкчы ёзу-биле хөгжүткен. Сталинның ады кижи төрелгетениң бүгү төөгүзүнде эң улуг кижилерниң—Маркстың—Энгельстиң—Ленинниң аттары-биле кожа турып турары чептуг.

Төөгүге чаа орукту салыр тиилетирбес күштү болгаш билигни партияга, улуска берип турар марксизм-ленинизмниң улуг өөредиин бистиң партиявыс эдерип турар.

Россияның улустарын хаан чазактың дарлалындан, помещиктерниң болгаш капиталистерниң дарлалындан хостаар дээш демиселди Ленин болгаш Сталин чажыт ажылдаарының аар берге байдалында үр чылдарда чорудып турганнар.

Совет улус Ленин биле Сталинга баштаып алгаш, кижи төрелгетениң төөгүзүнге канчаар-даа аажок улуг эргилдени боттандырып, бистиң чуртка капитализмниң тургузуун чок кылган болгаш чаа орукче—социализмниң оруунче кирген.

Ленинниң хөрээн уламчылап, партияга болгаш Совет чазакка бурунгаар орукту чырыдып турар ленинчи өөредигни могаг чокка хөгжүтүүшаан, эш Сталин бистиң чуртувусту социализмниң бүгү-делегей төөгүлүг тиилелгезинге эккелген, ол болза, кижи ниитилелдиң туруп келгениниң хөй мүн чылдарының дургузунда кижини кижи мөлчүүр чорукту үзүткаарын бир дугаарла хандырган.

Ленин биле Сталин делегейге бир дугаарда ажылчыннарның болгаш тараачыннарның күрүнезин, бистиң Совет күрүнени тургусканнар. Совет күрүнени быжыглаар дээш эш Сталин могаг чокка ажылдап келген. Бистиң күрүнениң быжыы болгаш күчүзү болза, бистиң чуртка коммунизмни чедиишкинниг тургузарының эң чугула үүлү болур.

Бистиң ыдыктыг хүлээлгевис чүл дизе, тайбыңның болгаш улустарның айыыл чок чоруунуң чөленгижи бистиң улуг социалистиг күрүневисти моон-даа ынай могаг чокка бүгү талазы-биле быжыглаары болур.

Ниитилел хөгжүлдезиниң төөгүзүнде эң-не нарын айтырыгларның биразы—национал айтырыгны шиитпирлээни эш Сталинның ады-биле хамыдаан Ленинниң улуг теоретиги эш Сталин төөгүде бир дугаарда хөй национал дыгыг канчаар-даа аажок улуг күрүнениң иштинге чүс-чүс чылдардагы национал ылгажыр чорукту үзүткаарын хандырган. Бистиң партия эш Сталинның удуртулгазы-биле мурнунда дарладып чораан улустарның экономиктиг болгаш культуралыг хожудангайын ажып тиилээрин чедип ап, Совет Эвилелиниң бүгү национал айтырыгны шиитпирлээни эш Сталинның адын-биле хамыдаан.

Эш В. М. Молотовтуң чугаазы

Эргим эштер болгаш өөнүктер!

Бо хүннерде бистер шуптувус аар ажыгны—Иосиф Виссарионович Сталин мөчээн, улуг баштыңчыны оон-биле кады биске чоок, төрээн, эң-не үнелиг кижини оскунган үеви чурттап эрттирип тур бис. Бистер, оон эрги болгаш чоок өөнүктери, база миллион-миллион совет кижилер, ол ышкаш бүгү чурттарда, бүгү делегейде ажылчы чоннар бистер шуптувус эң-не ынакшыл чөрээнивис, бистиң чүректеривиске кажан кезээде чурттап арттар эш Сталин-биле бо хүн чарлып тур бис.

Эш Сталин бодун Ленинниң өөреникчизи деп адап чораан, ол оон-биле кады бистиң Коммунистиг улуг партиявысты үндезилээн болгаш турган, ол оон-биле кады бистиң чуртувуска помещиктерниң болгаш капиталистерниң дарзалын дүжүрер дээш хаанныг ёзуга болгаш капитализмге удур улустуң революстуг демиселин удуртып чораан, ол оон-биле кады бистиң совет социалистиг күрүневисти үндезилээн болгаш турган, ол оон-биле кады өзүлдези ам бистиң караавыска көстүп турар улуг болгаш биче улустарның акы-дүнма кады-ажылдажылгазының болгаш катыжышкынының үндезинин салган. Сталин—улуг Ленинниң хөрээниң улуг уламчылакчызы.

Коммунистиг партияның удуртулгазыбиле эш Сталинга баштаткан совет улус бистиң чуртувуска социализмни тургускан болгаш совет улустың материалдыг чаагай чоруунуң болгаш культуралыг деннелиниң чайгылыш чок көдүрүүшкүнүнүң кайгамчык улуг программазының боттандырылгазын калбарткан; делегейниң ийи дугаар дайынынга фашизмни бүгү-делегей ужурдузалыг тиилелге-биле ашкан болгаш оон-биле ССРЭ-ниң даштыкы дайынларының күштерин шиитпирлин-биле кошкаткан; Совет Эвилелин бүгү делегей байдалының талазы-биле чаасканзыргай чоруктан үндүргеш, 800 миллион кижи чурттакчылыг тайбыңга ынакшылдыг күрүнелерниң тиилетирбес лагери тургустунарын хандырган; кижилерниң ёзулуг-ла деп болгаш акы-дүнмалышкы хостуг күш-ажылынга үндезилетинген коммунистиг иитилелди тургузарының чырыткылыг перспективаларын бистиң чуртувуска ажыткан.

Сөөлгү 30 чылларда эш Сталинның удуртулгазы-биле чурттап, ажылдап келгениниске чоргаарланыр эргелиг бис. Ленин биле Сталин бистерни кижизиткен. Бистер—Ленин биле Сталинның өөреникчилери бис. Сөөлгү хүннеринге чедир эш Сталинның өөредип чораан чүүлдерин кажан кезээде сактып чоруур бис, чүге дээрге, бистер Ленининиң шынчы болгаш төлептиг өөреникчилери болгаш уламчылакчылары болурун, база Сталинның шынчы болгаш төлептиг өөреникчилери болгаш уламчылакчылары болурун күүзөр бис.

Коммунизм дээш улустуң хей-аът кинрикчи демиселчизиниң улуг идеяларының хүнүнүң чырыы-биле чайынналган эш Сталинның бүгү амыдыралы болза, бистерге дириг болгаш амыдыралга шынзыктырып турар үлегер-чижек болур.

Сталин улус чондан үнген, улус-биле, ажылчын ашты-биле болгаш күш-ажылчы тараачын чоп-биле бодунуң ханы харылзаазын үргүлүү билип чораан, бодунуң бүгү күүлүг күштерин, бодунуң бүгү улуг генийин улуска берип чораан. Бистиң үеви-сте улус аас-кежиктиг чурттагаже бодунуң шын оруун үүгле коммунизм дээш демиселдиң оруктары-биле чедип алыр деп үвени Сталин бодунуң чырык угааны-биле аныяк чоруур үезинде-ле көрген болгаш ханызы-биле билген. Ол оон бүгү амыдыралының оруун тодаргайлаан. Эш Сталин болун, бодунуң бүгү амыдыралын коммунизм дээш демиселге, ажылчы чоннарның аас-кежин дээш, улустуң аас-кежин дээш демиселге бодунуң бүгү амыдыралын бүрүн берген.

Сталин коммунист-революционерниң ажылчын массаларның аразында хүн-бүрүнүң чиик эвес ажыл чорудулгазы-биле марксизмниң теориязын ханызы-биле өөрекирин кезээде холбаштырып билир чораан.

Тбилисиге, Бакуга турган аныяк чылдарында база ындыг чораан. Орус революцияның шуурганныг чылдарында болгаш хазаныг реакцияның берге чылдарында, кажан ол Петербургтуң ажылчыннары-биле быжыг харылзашкан турда, тудуп хоруг-даашкынның чаашкын-долузунга үргүлчү таваржып тургаш, кара-бажыңнарга болгаш шөлүлгелерге, истеп-сүрүүшкүнге таваржып тургаш-даа ол шак ындыг чораан.

Эш Сталинның бистиң партиявыстың болгаш совет күрүневистиң деннелге чок организакчызы, марксизм-ленинизмниң генийлиг теоретиги болган салым-чаязыны революцияның болгаш социализм тургузуушкунунуң чылдарында бүрүнү-биле калбарган.

Бо чылдарның дургузунда бистиң партивыс өскен, бистиң чуртувуска социалистиг революцияның удуртукчу улуг күжү болуп көдүрүлген болгаш хүүлган, бүгү делегейниң ажылчын шимчээшкининге ужур дузалыының талазы-биле баштакчы күш болу берген. Бо чылдарның дургузунда бистиң хей национальдыг совет күрүневис улустарының найыралының болгаш акы-дүнма кады-ажылдажылгазының херек кырында боттаныышкынының үлегер-чижээ болган, бо чылдарның дургузунда бистиң күрүневис ажылчын ашты болгаш колхозчу тараачыннарга даянгаш, тиилээн социализмниң чуртту болуп быжыккан болгаш коммунистиг иитилелдиң тургузуушкунунуң оруунче кирген. Ол-ла бүгү ажылхеректиң, бистиң партияның болгаш Совет күрүненің күштериниң бүгү хөгжүлдезиниң талазы-биле удуртулганың кайгамчык улуг ролю эш Сталинга онзашкан.

Сталин бо чылдарның дургузунда чүгле ССРЭ-де социалистиг тургузуушкунну боттандырарын хүн бүрүде удуртуру-биле кызыгаарлатынмаан. Ол бистиң чуртувуска коммунистиг тургузуушкунуң теориялыг проблемаларының болгаш оон бүгү делегейге иитти хөгжүлдезиниң талазы-биле проблемалары-биле үргүлчү ажылдап, ССРЭ-ниң улам ынайгы хөгжүлдезиниң оруун марксизм-ленинчи эртемниң херели-биле чырытпышаан, амгы үеде социализмниң болгаш капитализмниң хөгжүлдезиниң хоойлуларын ажыткан. Ол бистиң партиявысты болгаш бүгү совет улусту, бистиң бурунгаар, коммунизмниң тиилелгезинче шимчээшкинивисти хей-хей чылларда чырытқылаан чоруур марксичи-ленинчи эртемниң чаа ажыдыышкыннары-биле чепсеглээн.

Сталин Кызыл Армияның күштерин тургузарын болгаш организастаарын, оон хамааты дайынының чылдарында фронтуларның эң шиитпирлиг черлеринге дайынчы чоруктарны боду-биле удуртып чораан. Сталин Ада-чурттуң Улуг дайынының чылдарында Дээди Кол Командылакчы тургаш, фашизмни ажыл тиилээринге бистиң чуртувусту чедирген, ол болза, Европада болгаш Азияда байдалды үндезини-биле өскерткен.

Сталинның шынчы болгаш төлептиг салгакчылары болуру деп чүл дээрге, бистиң чуртувуска удур агрессорларның кандыг-даа халдаашкынынга Совет Чепсектиг Күштериниң белен турар ужурлуг чоруун, Совет Армияны болгаш Шериг-Далай Флодун быжыдар дугайында кезээде бодап, хажык чок сагыш салыры болур. Сталинның шынчы болгаш төлептиг салгакчылары болуру деп чүл дээрге, ол ышкаш бистиң дайынынарывыстың, империалистиг агрессчи күрүнелериниң бүгү болгаш кандыг-даа чимзениишкиннеринге удур демиселге чоруур серемчилелдиг болгаш быжыг болуру болур.

Бистиң Совет күрүневисте кандыг-даа агрессчи сорулгалар чок болгаш бодунуң талазындан өске күрүнелериниң хөрээнге шаптык кадар чорукту болдурбайын турар. Тайбыңга ынакшылдыг сталинчы даштыкы политика деп бүгү делегейге билдингир бистиң даштыкы политикавыс болза, улустар аразында тайбыңны камгалаарының политиказы болур, тайбыңны камгалаарының болгаш быжыдарының, чаа дайынны белеткээринге болгаш өскүдеринге удур демиселдиң эглиш дивис политиказы, улустар аразында кады-ажылдажылганың болгаш ажыл-херекчи харылзааларны боттары-ла үзеп турар бүгү-ле чурттар-биле ындыг харылзааларны хөгжүдериниң политиказы болур. Ындыг даштыкы политика болза, совет улустуң үндезин эрге-ажыктарын болгаш оон-биле кады тайбыңга ынакшылдыг өске бүгү улустарның эрге-ажыктарын харылаап турар.

Бистиң чуртта бодунуң быжыының, улустарның материалдыг күчү-шыдалының болгаш культуралыг көдүрүүшкүнүнүң чайгылыш чок өзүлдезиниң талазы-биле төөгүде болунга чижеглээр чүве чок ындыг хей национальдыг күрүнени тургузарын совет үндезинге боттандырган. Бо бүгү херекке болгаш хамыктын мурнунда, бистиң чуртту улустар аразында чаа, эң-найыралдыг харылзааларының хөгжүлдезиниң хөрээнге онза, канчаар-даа аажок бедик роль эш Сталинга хамааржыр. Ол дугайында Сталин чүгле бистиң хей национальдыг Совет күрүневистиң хөгжүлдезин хей чылларның иштинде удуртып келген эвес, харын борта марксизм-ленинизмниң эртемниг үндезиннериниң хөгжүлдезин деткивишаан, национал болгаш колоний айтырыгның амгы эң чугула проблемаларын теория талазы-биле база чырыткаан.

Бо бүгү болза, амгы байдалдарга, ылангыя улус демократиязының күрүнелерин тургусканы-биле база колонияларга болгаш хамаарылгалыг чурттарга национал-хосталгалыг шимчээшкинниң өзүлдези-биле холбаштыр онза чугула ужур-дузалыг болуп турар. Пролетар интернационализмниң шынчы принциптери кылдыр ССРЭ-ниң улустары улуг кыдат улус-биле, улус-демократиязының бүгү чурттарының ажылчы чоннары-биле акы-дүнмалышкы найыралды болгаш кады-ажылдажылганы, тайбыңның, демократияның болгаш социализмниң хөрээ дээш демисежип турар капиталистиг болгаш колониальдыг чурттарның ажылчы чоннары-биле эң-найыралдыг харылзааларны хөгжүдүп, чайгылыш чокка быжыдып турар.

Эргим эштер, өөнүктер!

Бо берге хүннерде бистер шупту совет улустуң күчүлүг, эглиш дивес болгаш идеелдиг чөленгижи бистиң Коммунистиг партиявыс, оон кан дег чаңгыс-эви, оон ажылчы массалар-биле үзүлбес харылзаазы болуп турар деп онза эвизи-биле көрүп, доктаамал медереп билип турар бис. Бистиң партиявыс улуг Сталинның чагыгларын эдербишаан, бистиң чуртта коммунизмниң тургузуушкунунуң улуг хөрээ дээш моон соцгаргы демиселдиң тодаргай угланыышкынын биске берип турар. Бистер бистиң партияның Төп Комитедин долгандыр, Совет чазакты долгандыр улам сырый, улам быжыг катыжар ужурлуг бис.

Сталинның өлүм чок ады бистиң чүректеривиске, совет улустуң болгаш бүгү делегейниң кижи төрелгетенниң чүректеринге кезээде чурттаар. Бистиң улустуң болгаш бүгү делегейниң ажылчы чоннарының эрге-ажыынга болгаш аас-кежиннге оон улуг хөректериниң дугайында алдар чүс-чүс чылларда чурттаар!

Маркс—Энгельс — Ленин — Сталинның улуг, улам тиилеп турар өөредии делгерезин!

Бистиң күчүлүг социалистиг Төрээн чуртувус, бистиң маадырлыг совет улус делгерезин!

Совет Эвилелинин Улуг Коммунистиг партиязы делгерезин!

БАШТЫҢЧЫНЫҢ ХААРЖААНЫҢ ЧАНЫНГА

Эвилелдер Бажыныың Колонналыг залынче кижилериниң агымы хүндүс болгаш дүне үш хонук үргүлчүлеп келген. Хааржактың мурну-биле чүгле москвачылар эвес, харын барык-ла бүгү Совет Россия, оон бүгү крайларының, областарының болгаш республикаларының төлээлекчилери эрттип турганнар. Улустуң аас-кежиниң тургузукчузунга сөөлгү хүлээлгезин, сөөлгү хүндүткелин бээр дээш, бүгү совет улустарның төлээлекчилери, социалистиг калбак-делгем Ада-чурттуң бүгү булуңнарындан төлээлекчилер Москвада келгеннер. Төлээлер бүрүзү венок эккеп турган. Венокторның саны эңмежок апарган. Оларны үүгле Колонналыг залга эвес, харын Эвилелдер Бажынының бүгү черлеринге сыңырар чер чок апарган. Ол венокторны Министрлер Чөвүлелиниң Бажыңын дургаар Горький кудумчузунга чедир чыскаай тургускулаан. Төөгү музейниң бажыңын венуктар куржай берген...

Хүндүлүг таңнылдың солчурунуң арказы кызырылган. Хүндүлүг таңнылы эзлчэ 2—3 минута бүрүзүнде солчуп турган: ол хүндүткелди эш Сталинга көргүзерин күүзөн кижилер канчаар-даа аажок хөй.

Үш дугаар хонуктуң эгезинде баштыңчының хааржаанын чанынга хүндүлүг эзлчегни украин улустуң төлээлекчилери—Донбасстың болгаш Криворожьеник дагжылары, Днепропетровскиниң металлургтары, Киевтиң, Крамоторскиниң, Харьковтуң машина тургузукчулары, кедээ ажыл-агыйның сураглыг колхозчу свёклачылары болгаш механизаторлары, республиканың удуртукчулары, чогаалчылар, уран-чүүлдүң мастерлери, Совет Армияның дайынчылары эрттирип турганнар.

Хааржактың мурну-биле сталинградчылар—маадыр хоорайның, коммунизмниң сталинчы улуг тудугларының хоорайының төлээлекчилери эрттип турганнар. Улуг баштыңчының удуртулгазы-биле Волга баганазының хаадарының чанынга бистиң Төрээн чуртувустуң бужар дайынларынга чылча согуушкунну ийи удаа таварыштырган. Сталинградтың аныяк тудугжулары, база эш Сталинның башталгазы-биле ийи дайынларда хоорайны камгалап турган кадржаан хоочун ажылчыннар баштыңчызы-биле байырлажып алыр дээш келгеннер.

Баштыңчының генийлиг бодалгазы-биле хөгжүп чечектелген сталинчы Кузбасстың шахтёрларының төлээлери келген.

Сибирьжилерниң соонда Бакудан чап чаа келген Азербайджанның төлээлери келген. Дөртен беш чылдарның мурнунда-ла эш Сталин Бакунуң пролетариадын катыштырып, ажылчынның хөрээ дээш демиселче көдүрүлдүрүп баштаанынга Бакунуң пролетариады чоргаарланып турган. Ынчаарда-ла Азербайджанның партия организациязының—бистиң партиявыстың хоочун организацияларының бирээзин улуг баштыңчы тургускан болгаш быжыктырган.

Ригадан, Вильнюстан, Таллинден Прибалтиканың Совет Республикаларының улустарының төлээлекчилери келгеннер. Олар дириг чечектерден кылган канчаардза аажок улуг венуктарны, чаа амыдыралдың аас-кежиин оларга ажыдып берген кижиге ажы-төлу дег ынакшылының демдээн эккелгеннер.

Индустриалдыг Уралдың—Свердловск, Молотов, Челябинск, областарының төлээлекчилери баштыңчының хааржаанын мурну-биле кажыдалдыг эрттип турганнар. Ада-чурттуң Улуг дайынының кадыг-дошкун чылдарында боттарының чагааларычга уралчыларның баштыңчыга берген таңгырактарын совет улус сактып турар.

Кижилер Колонналыг залды таварты ыыт-шимээн чок эрттип турганнар. Уламна хөй венуктар кээп турган. Ол болза, белорус улустуң төлээлекчилери—Белоруссияның колхозчулары, ажылчыннары, совет интеллигенциязы эрттип турганы ол.

Улуг Октябрьның кавайы—Ленинградтың төлээлери келген. Оларның иштинде—октябрьның тиилелгелиг тура-халышкынының киржикчилери болгаш Ада-чурттуң дайынының хүннеринде хоорай камгалалының маадырлары, аныяк ажылчыннар болгаш культураның мастерлери, хоорайның болгаш областың партия организациязының удуртукчулары. Ленин биле Сталинның партияны удуртып, ону октябрь штурмунга белеткеп турган хоорайының ажылчы чоннарындан венуктарны ленинградчылар эккеп салганнар.

Кижилер үзүктел чокка шуужуп турган. Орустар болгаш украиннер, белорустар болгаш грузиннер, казахтар болгаш азербайджаннар, латыштар болгаш киргизтер, Советтер чуртунуң бүгү социалистиг нацияларының, бүгү эвилелдешкен болгаш автономнуг республикаларның төлээлекчилери бөрттерин ужулгулап алган, кажыдалдыг ыыт-шимээн чогу-биле эрттип турганнар.

Бүгү улустарның улуг баштыңчызы болгаш башкызы эш Сталинның төрээн чуртту—Грузин ССР-ниң Гори хоорайның төлээлери залга кирип келгеннер. Дириг чечектерден кылган канчаар-даа аажок улуг венуктарның кызыл ленталарында изиг ынак баштыңчының болгаш башкының өлүм чок адын орус болгаш грузин дылдарда бижигилээн.

Чуваш, Аджар, Татар автономнуг республикаларның төлээлери, тыва улустуң төлээлекчилери, Соңгу Осетиядан, Бурят-Моол, Удмурт болгаш Коми АССР-лерден келген төлээлекчилер эрттип турганнар. Шаанда—хожуганган, үргүлүрүган чоразын улустарны көстүп көрбээн бедикче көдүрген улуг кижиге ханы өөрүп четириишкин ол республикаларның болгаш областарның улустарының чүректеринге мөңге чурттаар.

Хүндүлүг таңнылда — алдаржаан сталинчы полководчулар—Совет Эвилелиниң Маршалдары А. М. Василевский, Г. К. Жуков, Л. А. Говоров, И. С. Конев, С. М. Буденный, К. А. Мерецков, В. Д. Соколовский, Р. Я. Малиновский олар турганнар. Оларны бичии уруглар—Москваның аныяк пионерлери солаанар. Оларның аразында бичии школачы Ира Мельникова. Ол ийи чыл бурунгаар Май биринин байырлалында эш Сталинга чечектер тудускан.

Улуг баштыңчы бичии уругларга аданы-биле ынакшып, оларның аас-кежиниин дугайында сагыш салып чораан.

Кажыдалдың эзлчээнге эштер К. Е. Ворошилов, Н. С. Хрущев, А. И. Микоян, Л. М. Каганович олар тургулап алганнар.

Кажыдалдың чорудулгазы үргүлчүлеп турган. Эш Сталинның хааржаанын мурну-биле даштыкы чурттарның улустарының төлээлекчилери эрттип турганнар.

Улуг кыдат улустуң төлээлекчилери, Герман Демократтыг Республиканың төлээлери, Франциянын, Италияның, Испанияның, Англияның, Турцияның, Иранның, Грециянын, Индияның, Австрияның, Сириянын болгаш Ливаннын, Индонезияның, Малайяның, Пакистанның, Уругвайның, Колумбияның, Японияның, Финляндияның компартияларының төлээлекчилери эрттип турганнар.

Хааржакта эккеп салган венуктарда кыдат болгаш орус дылдарда: «Улуг эш Сталинга мөңге алдар!» деп бижип каан. Өске бир венокта: «Кызыгаар чок бердинген болгаш хүндүлеп чоруур өөреникчизи Морис Торезтен» деп бижээн.

Хүндүлүг таңнылы солчуп турган. Делегейде бир дугаар социалистиг күрүненич ажылчы чоннары-биле кады кажыдалдыг эзлчегни улус демократиязының чурттарының төлээлекчилериниң баштыңнары, өзарының төлээлериниң кежигүннери, бүгү делегейниң коммунистиг болгаш ажылчын шимчээшкининиң сураглыг ажылдакчылары эрттип турганнар.

Хүндүлүг таңнылда Чехословак Республиканың президентизи Клемент Готвальд, Польша Улус Республиканың Министрлер Чөвүлелиниң даргазы Болеслав Берут, Польшаның маршалы Рокоссовский, Кыдат Улус Республиканың Административтиг чөвүлелиниң премьери болгаш Даштыкы керектер министри Чжоу Энь-лай, Румын Улус Республиканың Министрлер Чөвүлелиниң даргазы Георге Георгиу-Деж. Болгарияның Улус Республиказының Министрлер Чөвүлелиниң даргазы Вылко Червенков, Венгр Улус Республиканың Министрлер Чөвүлелиниң даргазы Матиас Ракоши, Германияның Социалистиг чаңгыс-аай партиязының чиңгине секретары Вальтер Ульбрихт, Герман Демократтыг Республиканың премьер-министри Отто Гротеволь, Моол Арат Республиканың премьер-министри Цеденбал олар турганнар.

Итали улустуң баштыңчызы Пальмиро Тольятти, Испанияның Коммунистиг партиязының ТК-зының чиңгине секретары Долорес Ибаррури, Великобританияның Коммунистиг партиязының чиңгине секретары Гарри Поллит, Австрияның Коммунистиг партиязының даргазы Копленик, Финляндияның Коммунистиг партиязының даргазы Вилле Песси, Итали социалистиг партияның секретары Пьетро Ненни олар турганнар.

Хүндүлүг таңнылда Чехословак Республиканың президентизи Клемент Готвальд, Польша Улус Республиканың Министрлер Чөвүлелиниң даргазы Болеслав Берут, Польшаның маршалы Рокоссовский, Кыдат Улус Республиканың Административтиг чөвүлелиниң премьери болгаш Даштыкы керектер министри Чжоу Энь-лай, Румын Улус Республиканың Министрлер Чөвүлелиниң даргазы Георге Георгиу-Деж. Болгарияның Улус Республиказының Министрлер Чөвүлелиниң даргазы Вылко Червенков, Венгр Улус Республиканың Министрлер Чөвүлелиниң даргазы Матиас Ракоши, Германияның Социалистиг чаңгыс-аай партиязының чиңгине секретары Вальтер Ульбрихт, Герман Демократтыг Республиканың премьер-министри Отто Гротеволь, Моол Арат Республиканың премьер-министри Цеденбал олар турганнар.

Итали улустуң баштыңчызы Пальмиро Тольятти, Испанияның Коммунистиг партиязының ТК-зының чиңгине секретары Долорес Ибаррури, Великобританияның Коммунистиг партиязының чиңгине секретары Гарри Поллит, Австрияның Коммунистиг партиязының даргазы Копленик, Финляндияның Коммунистиг партиязының даргазы Вилле Песси, Итали социалистиг партияның секретары Пьетро Ненни олар турганнар.

И. В. Сталинның хааржаанын мурнубиле Финляндияның, Австрияның чазак төлээлери, өзөөн хөй чурттарның элчиннери эрткеннер.

Дүн ортузу. Кижилериниң шуужуп келиишкини соксавайн турган. Баштыңчының хааржаанын чанында кажыдалдыг эзлчегни кара металлургия министри эш Тевосян, хөмүр- даш үлетпүрүүнүң министри эш Засядько, орук харылзаа министри эш Бещев, чогаалчылар Федин, Вершигора, ССРЭ-ниң улустуң артистери Козловский, Рейзен, Даштыкы Керектер Министриниң оралакчызы В. В. Кузнецов, ВЦСПС-тиң секретары Шевченко, Иосиф Виссарионовичиниң төрелдери болгаш чоок кижилери эрттирип турганнар.

Залче улам-на чаа-чаа төлээлер кирип кээп турган. Итали компартиядан, Итали социалистиг партиядан, итали хөрээженнер Эвилелинден венуктарны салгылаан.

Дүнекиниң 2 шак. Кажыдалдың хүндүлүг таңнылынга эштер: Г. М. Маленков, Л. П. Берия, В. М. Молотов, К. Е. Ворошилов, Н. С. Хрущев, Н. А. Булганин, Л. М. Каганович, А. И. Микоян, М. З. Сабуров, М. Г. Первухин олар турганнар.

Хүндүлүг таңнылда эштер Н. М. Шверник, М. А. Суслов, П. К. Пономаренко, Н. А. Михайлов, А. А. Андреев, А. М. Василевский, Г. К. Жуков олар турганнар.

2 шак 30 минута. Эвилелдер Бажынының Колонналыг залынче кириишкин соксаан. (СЭТА).

Иосиф Виссарионович Сталинны орнукшутканы

Март 9-та совет улус, депшилгелиг бүгү кижи төрелгетен Ленинниң соратниги болган оон хөрээнің генийлиг уламчылакчызы, шылгараан угаанныг баштыңчы болгаш башкы Иосиф Виссарионович Сталинны сөөлгү орукче үдээн. ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы болгаш Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң Секретары Иосиф Виссарионович Сталинның мага-бодун салган хааржактың салдынган чери—Эвилелдер Бажыңының Колонналыг залынче мун-мун кижилер үш хүн улаштыр төнчү чокка шуужуп келген. Улустуң аас-кежиниң тургузукчузу эш Сталинга бистиң Төрээн чуртувустуң ажылчы чоннарының кызыгааржок ынакшылының ханызын, аар-берге чидиригге холбаштыр оларның хэны кажыдалын чүүн-биледаа хемчээп шыдавас. Үш хүннерниң дургузунда чүс-чүс кижилер баштыңчының хааржаанын мурну-биле эрттип, Ленининиң—Сталинның ыдыктыг тугунга шынчы болурунуң таңгыраан берип турганнар.

Март 9-тун эртени. Чарлыышкынның сөөлгү шактары... Кажыдалдың аялгалары кутулуп турган. Баштыңчының хааржаанын чанынга оон төрелдери болгаш чоок кижилери, найсылалдын партия болгаш совет активи, министрлер, даштыкы акы-дүнма коммунистиг болгаш ажылчын партияларның удуртукчулары артыш калгылаан. И. В. Сталинны орнукшударынга киржири-биле келген даштыкы чазак төлээлери, орнукшудулгага боттарының чазактарын төлээлээр болуп эрге алган элчин черлериниң болгаш турганнар. Хүндүлүг таңнылы 2—3 минута бүрүзүнде солчуп турган.

Эртенгиниң 10 шак. Улуг Сталинның шынчы өөреникчилери болгаш соратниктери—Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың удуртукчулары хааржактың чанынга туруп алганнар. Баштыңчыбиле чарлыышкынның сөөлгү минуталары.

10 шак 5 мунута турда эштер Г. М. Маленков, Л. П. Берия, В. М. Молотов, К. Е. Ворошилов, Н. С. Хрущев, Н. А. Булганин, Л. М. Каганович, А. И. Микоян олар Иосиф Виссарионович Сталинның мага-бодун салган хааржакты холдарынга камныы-биле туткаш, үнер эжикче оожум уланканнар.

Эвилелдер Бажыңындан венуктарны үндүрүп келген. Совет Эвилелиниң Маршалдары, генералдар Иосиф Виссарионович Сталинның орденнерин болгаш медальларын чиңгир-кызыл атлас пөстерден кылган сыртыкчыгаштарга эккел чорааннар.

Охотный рядты болгаш Манежная шөлду дургаар шериг экскорт чыскаалынкан.

Эш И. В. Сталинның мага-бодун салган хааржакты үгер-боо тергезиниң кырынга салып каан. Хааржактың кырында—Совет Эвилелиниң Генералиссимузунуң бөргү.

Хааржактың соондан, мөчээн кижиниң өг-бүлезиниң кежигүннери, баштыңчының эң чоок соратниктери, партияның болгаш совет чазактың удуртукчулары, даштыкы күрүнелериниң болгаш чазактарның чазак төлээлерин баштап, орнукшудулгага келген баштыңнары, база И. В. Сталинның орнукшудулгазынга боттарының чазактарын төлээлээр эргени чазактарындан алган дипломаттыг төлээлелгелериниң баштыңнары, акы-дүнма коммунистиг болгаш ажылчын партияларның удуртукчулары мавзолейниң индиринден бадып келгеннер. Эштер Г. М. Маленков, Л. П. Берия, В. М. Молотов, К. Е. Ворошилов, Н. С. Хрущев, Н. А. Булганин, Л. М. Каганович, А. И. Микоян олар хааржакты көдүргеш, мавзолейже оожум аппар чорааннар. Мавзолейниң кирер эжикиниң кырында төнчү чок эргим үнелиг мындыг ийи өлүм чок аттарны бижээн:

ЛЕНИН
СТАЛИН

Артиллерия салютунуң 30 удаа даашташкыннары динмирип турган... Кремльниң Спасск суургазының кырында шактар он ийи катап каккан. Москваның кырынга, бүгү совет чурттуң кырынга фабрикаларның, заводтарның, паровозтарның, пароходтарның медээлери үш минута дургузунда үзүктел чокка чаңгыланып турган. Улустарның улуг адазынга болгаш башкызынга Төрээн чурт салюттап турган. Каяа-даа, Балтиканың эриктериниң Курил дағларынга чедир, бүгү совет черге 5 минута дургузунда бүгү будурулгелер ажылын соксадып, поездилериниң шимчээшкини, пароходтар, автомобильдер доктаап турупкан... Улуг когаралдың дугайында чурт ханы кажыдап турган. Ынчалзадаа Сталинның ады, Сталинның хөрээ—өлүм чок. Сталин улустуң чүректеринге, оон коммунизм хөрээ дээш ажыл-ижинге мөңге чурттаар.

Кажыдалдың аялгалары Совет Эвилелиниң Күрүне Гимнизиниң улуг-чазгай хүндүткелдиг үнери-биле солчу берген.

Партияның болгаш чазактың удуртукчулары мавзолейниң кырынче база катап үнүп келгеннер. Мавзолейниң мурнубиле шериглер деп базып эрттип, дээрде самолёттар чурумнуг чыскаал-биле бедик ужуп эрттип турганнар. Улуг баштыңчы болгаш полководчу Иосиф Виссарионович Сталинга шериг сөөлгү хүндүткелди берип турган.

(СЭТА).

ИОСИФ ВИССАРИОНОВИЧ СТАЛИН

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединге

Ленининиң херээниң гениальдыг уламчылакчызы, Коммунизминиң улуг херээнге кызыгаар чок бараан болурунга бодунуң бүгү амыдыралын берип чораан совет улустуң мерген адазы болгаш башкызы, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы болгаш Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң Секретары Иосиф Виссарионович Сталинның мөчээнинин дугайында ханы кажыылалды Армениянның Коммунистиг партиязы, Армян Совет Социалистиг Республиканың Министрлер Чөвүлели болгаш Дээди Соведининиң Президиуму, Армениянның бүгү ажылчы чоннары илергейлеп тур.

Ленин биле Сталинның тургусканы болгаш канналдырганы Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязы совет улустуң бүгү тиилелгелериниң организакчызы болуп турар. Армян улустуң бүгү чедишкиннери коммунистиг партияның улуг баштынчыларының—Ленин биле Сталинның адыбиле холбашкан.

Совет Армениянның ажылчыннары, колхозчулары, интеллигенциязы болгаш бүгү ажылчы чоннары политиктиг серемчилелди ам-даа бедик көдүрерин, иштикиниң болгаш даштыкының дайзыннарынга удур хайыра чок демиселди ам-даа чорударын, Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитедин долгандыр улам-на сырый катышпышаан, бистиң чуртувуска коммунизмни тургузары дээш улуг демиселге боттарының бүгү күштерин бээрин Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединге болгаш Совет чазакка бүзүредип тур.

Совет улустуң болгаш депшилгелиг бүгү кижи төрелгетенниң улуг баштынчызының, армян улустуң өнүү болгаш хостакчызы эш Сталинның өлүм чок адыны Армениянның ажылчы чоннарының чүректеринге кажан кезээде кадагалатычар.

Армениянның Коммунистиг партиязының Төп Комитеди.

Армян ССР-ниң Министрлер Чөвүлели.

Армян ССР-ниң Дээди Соведининиң Президиуму.

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединге, ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелинге, ССРЭ-ниң Дээди Соведининиң Президиумунга

Бистиң гениальдыг баштынчывыс болгаш башкывыс Иосиф Виссарионович Сталинның мөчээнинин дугайында медээни Карело-Фин Совет Социалистиг Республиканың коммунистери болгаш бүгү ажылчы чоннары бүгү совет улус-биле кады ханы кажыыдал-биле дыңнаанар.

Коммунистиг партияның, эш Сталинның соксаал чок ада сагыш салыышкынының ачызы-биле карело-фин улус бодунуң крайының ажыл-агый болгаш культура талазы-биле хожуданган чоруун ажыр тиилээш, экономика болгаш культура талазы-биле сайзырангай республика болдурган. Коммунистиг партияның улуттулгазы-биле карело-фин улустуң чедип алган бүгү чедишкиннери эш Сталинның адыбиле холбашкан.

Ленин биле Сталинның тургусканы болгаш кижизиткени Коммунистиг партияны долгандыр карело-фин улус улам сырый катыжарын, бистиң чуртувуска коммунизмни тургузарының улуг херээнге боттарының бүгү күштерин мобилизастаан турарын Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединге, Совет чазакка кажыыдалдың бо хүннеринде Карело-Фин Совет Социалистиг Республиканың ажылчыннарының, колхозчуларының болгаш интеллигентилериниң база партия организацияларының өмүнээзинден бүзүредип тур бис.

Карело-Фин ССР-ниң Коммунистиг партиязының Төп Комитеди.

Карело-Фин ССР-ниң Министрлер Чөвүлели.

Карело-Фин ССР-ниң Дээди Соведининиң Президиуму.

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединге, ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелинге, ССРЭ-ниң Дээди Соведининиң Президиумунга

Партияга болгаш бүгү совет улуска таварышкан канчаар-даа аажок улуг ажыгны—бүгү делегейниң ажылчы чоннарының улуг баштынчызы, Ленининиң соратниги, ооң херээниң гениилиг уламчылакчызы, изиг ынак Иосиф Виссарионович Сталинның мөчээнинин дугайын партияның Сталинград область организациязы болгаш областың бүгү ажылчы чоннары улуг кажыдал-биле медереп билди.

Баштынчының мага-бодун салган харжактың кырынга сталинградчылар боттарының дайынчы туктарын кызыгаар чок кажыыдал-биле мөгейтпишаан, ол туктар ооң улуг херээнге, ооң улуг чагыгларынга туюлунга чедир шынчы болур дээрзин таңгыраглап турлар. Сталинград хоорайның болгаш областың ажылчы чоннары улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң бешки беш чыл планын күүседиринге, бойдусту чаартырының сталинчы улуг планын болгаш коммунизмниң улуг тудуу—Сталинградтың гидроэлектростанциязының дерилгезин боттаңдырарынга боттарының бүгү күштерин бээрлер.

Партияның Сталинград область организациязы база областың бүгү ажылчы чоннары Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитедин болгаш Совет чазакты долгандыр улам сырый катыжып, революстуг серемчилелин болгаш иштики, даштыкы дайзыннар-биле боттарының эптеш чок демиселин улам күштедирип, бистиң чуртта коммунизм тургузуушкунунуң сталинчы программазын амыдыралга боттандырары дээш демиселге боттарының күжениишкинин болгаш энергиязын каш катап улгаттыраралар.

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Сталинград область комитеди.

Ажылчы чоннар депутаттарының Сталинград область Соведининиң күүскому.

Эрес чүткүлдүг күш-ажыл-биле Төрээн чурттуң күчүзүн быжыдар бис

СТАЛИНАБАД. Ажылчы чоннарының ынак адазы, башкызы болгаш өнүү Иосиф Виссарионович Сталинның мөчээнинин дугайында кажыыдалдыг медээ совет Таджикистанның ажылчыннарының, колхозчуларының болгаш интеллигентилериниң чүректерин ажок аарткан. Республиканың бүдүүлге черлеринге, колхозтарынга, албан черлериге болгаш өредилге черлеринге хөй кижилиг кажыыдалдың митингилери эрттип, ол митингилерге ажылчы чоннар Ленин—Сталинның улуг херээнге боттарының кызыгаар чок бердингенинин дугайын, бистиң чуртувуска коммунизмниң типилелгези дээш улам туруштуг демиселгеринге боттарының беленинин дугайын медеглеп турарлар.

Үрелик-бузук кишлактың орнунда чаарби ажыг-ла чылдың иштинде совет Таджикистанның колхозчаражы болгаш човгаралы—кайгамчыктыг социалистиг хоорай Иосиф Виссарионович Сталинның сагыш салыышкынының ачызы-биле тургустунган деп чүвени ынак Сталинның адын эдилээн хоорайның чурттакчы бүрүзү билир.

Торгу кылыр комбинаттың коллективинин хөй муң кижилиг митингизинге эзлчег мастери Бакиевтиң чугаалааны болза:

— Эш Сталинның ачызында таджик улус Совет Эвилелиниң өске акы-дунмалышкы улустары-биле бир дөмей кижи төрелгетенниң аас-кежииниң калбак чырыткылыг оруунга кирген. Бодувустуң кызымаккай күш-ажылывыс-биле ынак Төрээн чуртувустуң күчү-шыдалын быжыглаар бис деп эргим, ынак эш Сталин сеңээ таңгыраглап тур бис.

Кажыыдалдыг митингиге чаңгыс үнбиле үүлээп алган Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединге болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинин чагаазынга пөс-таавычылар болза, сталинчы бешки беш чыл планын хуусаазының бетинде күүседир дээш улам улуг күш-биле долу шиитпирлиг демисежип, бистиң чуртувуска коммунизмниң тургузуушкунунуң херээнге бүгү күштерни бээр дугайын СЭКП ТК-га болгаш Совет чазакка бүзүредип турарлар.

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединге, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинге, ССРЭ-ниң Дээди Соведининиң Президиумунга

Москва.

Эргим эштер болгаш өнүктер!

Бистиң ынак баштынчывыс болгаш башкывыс, Маркс, Энгельс болгаш Ленининиң өлүм чок херээниң сорук киирикчизи, уламчылакчызы, коммунизмниң гениилиг тургузукчузу, тайбынның бүгү делегей лагерининиң тиилетирбес тук тудукчузу, польша улустуң улуг өнүү мөчээн дугайында силерниң-биле кады аарыныш болгаш кажыыдап тур бис. Эш Сталинның ачызы-биле Польшаның ажылчы чоннары хосталганы чедип алган болгаш национал база социалдыг дарладан хосталганнар.

Эш Статинның өлүм чок херээ болгаш амыдыралы польша улустуң социалистиг чаа тургузугну тургузары дээш хүн-бүрү ажылынга болгаш демиселинге сорук киирилге, орук айтыкчы сыллызы, бүгү делегейге тайбын, депшилге болгаш бүгү ажылчы чоннарның хосталгазының идеяларының тиилелгези дээш демиселге тук болур.

Бистиң үениң кайгамчык улуг демиселчизи болгаш гениий Иосиф Виссарионович Сталинның тугунуң адаа-биле чораан, тудуп хүрээлеңге сырый катышкан болгаш серемчилелдиг чорук-биле чепсегленген бистер, ооң өредиинге шынчы болурувусту интернационализмниң принциптерин болгаш бүгү ажылчы чоннуң сырый катыжышкынын чалданыш чок боттандырып, Совет Эвилели-биле мөңге найырал болгаш акы-дунмалышкыныңы бузулбас, магалыылы—улустарның эргелерин болгаш чедишкиннерин камгалаары дээш туржурувусту таңгыраглап тур бис.

Улуг Сталинның мөңге дириг идеяларын, өредиин болгаш айтыышкыннарын боттандырары дээш ниити демиселге чогаадыкчы салыышкынын көвүдедип, ханыладыры-биле польша улус боттарының күжүн харам чокка бээр дээрзин, эштер болгаш өнүктер силерге бадыткадып тур бис.

Польшаның Катышкан Ажылчын партиязының Төп Комитединиң, Польша Улус Республиканың Министрлер Чөвүлелинин болгаш Күрүне Соведининиң өмүнээзинден.

БОЛЕСЛАВ БЕРУТ.

АЛЕКСАНДР ЗАВАДСКИЙ.

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединге, ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелинге болгаш ССРЭ-ниң Дээди Соведининиң Президиумунга

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинин Даргазы болгаш Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң Секретары эргим Иосиф Виссарионович Сталинның мөчээнинин дугайында кажыыдалдыг медээни сеткил-сагыштың ханызындан медереп билгеш, Чехословак республиканың Чазааның, Чехословакияның Коммунистиг партиязының болгаш бистиң чуртувустуң бүгү күш-ажылчы улузунуң мурнундан ханы кажыыдаанывысты Силерге илергейлеп тур бис. Бо өйде Чехословакияның ажылчы чоннары Иосиф Виссарионович Сталинның магабодун шыгжаан харжактың мурнунга ең ханы кажыыдалдың бодалы-биле мөгейишаан, немец фашизмниң дарлалыдан бистиң Төрээн чуртувустуң хостакчызын, бистиң улустарывыстың ёзулуг өнүүн болгаш камгалакчызын дээш кызыгаар чок өөрүп четириишкин-биле сактып турарлар. Бистиң чуртувустуң бүгү чону ең ханы ажыгта болгаш аарышкыга таваржып турар. Бистиң чуртувустуң айыыл чок чоруунуң, күжүнүң болгаш аас-кежиктиг келир үеэзиниң бадыткалы—Чехословакия биле Совет Эвилелиниң улустарының аразында өлүм чок Сталинның кончуг хөвү кылып бүдүрүп кааны акы-дунма найыралды бүгү-ле күштер-биле быжыглаарын болгаш ханыладырын Иосиф Виссарионович Сталинның чыыткылыг болгаш өппес тураскаалы биске хүлээдип турар дээрзин медереп билип тур бис.

Ажылчын аңгы болгаш бүгү күш-ажылчы чехословак улус тайбынның чаагай херээн бүгү-ле дайзыннардан камгалаар болгаш бистиң чуртувуска социализмни тургузарының оруу-биле улам шиитпирлиг чоруур дээш, Иосиф Виссарионович Сталинга тураскаал кылдыр бодунуң одургуларын улам сырый катыштырар.

Чехословакияның улузунуң хостакчызы болгаш чехословак ажылчы чоннуң улуг өнүү, башкызы Иосиф Виссарионович Сталинга мөңге алдар болгаш тураскаал!

Бүгү кижи төрелгетенниң чаагай чоруунга болгаш аас-кежиинге бүгү ниити тайбың дээш, коммунизм дээш демиселдиң тугу, Сталинның тугу бедик киискип түрүп!

Чехословакияның Коммунистиг партиязының орнунга КЛИМЕНТ ГОТВАЛЬД.

Чехословак Республиканың Чазааның орнунга АНТОНИН ЗАПОТОЦКИЙ.

Эш И. В. Сталинның мөчээнинин дугайында бүгү делегейниң ажылчы чоннарынга

Профэвилелдериниң Бүгү-Делегей Федерациязының Кыйгырыы

ВЕНА. (СЭТА). Профэвилелдериниң Бүгү-делегей Федерациязы бүгү делегейниң ажылчы чоннарынга Кыйгырыг үндүрген, ында чугаалап турары болза:

«Бүгү делегейниң ажылчы чоннарының чүрээ хемчээл чок аарып тур. Совет улустуң улуг баштынчызы, бүгү делегейниң пролетариадының гениилиг баштынчызы, кижи төрелгетенниң деңнел чок амыралы, тайбыңны камгалаары дээш могаг чок демиселчи Иосиф Сталинның чүрээ сокпайн барган.

Улуг Сталинның мөчээнин ажылчы чон бүрүзү болунуң аар кажыыдалы кылдыр, бүгү улустар эгитинмес чидириг кылдыр көрүп, медереп турарлар.

Октябрьның социалистиг Улуг революциязын Ленин биле кады боттандырган, Совет Эвилелинге социализмни тургузуп, ооң-биле коммунизмче типилелгелиг орукту ажытпышаан эш Сталин Совет Эвилелиниң улустарын аас-кежикке чүгле эккелген эвес, харын кижини кижи дарлаар чорукту соксадып болурунга, ниити чөптүг чорукту болгаш ёзулуг хосталганы, кижилериниң ёзулуг акы-дунмалышкызын каяа-даа тургузуп болурунга чер делегейниң бүгү мөлчүткеннериниң чүрээн ол ышкаш бүзүреткен.

Ленин биле кады Сталин бир дугаар социалистиг хөй национал дыг күрүнени тургускан болгаш кижилериниң аймак-сөөк талазы-биле кандыг-даа ылгалы чокка бүгү улустарның деңгэргелиг болуру болдурарын бүгү чер делегейниң улустарынга көргүскен.

Совет улус фашизмни типилээринге Иосиф Сталин чедирип келген болгаш ооң-биле цивилизацияны камгалап алган. Бир эвес тайбыңның болгаш депшилгениң күштери катыжар болгаш ол идеалды эчизинге чедир камгалаар болза, тайбыңның болгаш депшилгениң күштери бо хүн типилеп болур кылдыр бүгү делегейниң байдалын ол ынчаар өскерткен. Тайбыңның, национал хамаарышпас чоруктун болгаш демократтыг хосталгаларның херээ типилээринге И. В. Сталин улустарны бүзүреткен. Бүгү чер делегейниң ажылчы чоннарының ажыын болгаш кажыыдалын илередипшаан, профэвилелдериниң Бүгү-делегей Федерациязы бодунуң кажыыдалын ВЦСПС Президиумунга, бүгү совет улуска болгаш ооң чазаанга илередип тур.

Эш И. В. Сталинның тук тудукчу болганы пролетар интернационализмниң ёзузунга шынчы профэвилелдериниң Бүгү-делегей Федерациязы болза, боттарының хүрээлецин улам сырый катыштырар болгаш ажылчы чоннары бодунуң чериниң эзлери болган чурт-биле, тайбыңның болгаш демократияның бузулбас чөлеңгижи болган чурт-биле боттарының акы-дунма харылзаазын болгаш эп катыжыышкынын быжыглаар дугайында бүгү делегейниң ажылчы чоннарын кыйгырып тур.

Иосиф Сталинның бодунуң амыдыралын сөөлгү катан тынгыже чедир бергени чаагайжыдылга, депшилге, хосталга, аас-кежик болгаш тайбың дугайында улуг болгаш типилетирбес идеяны амыдыралга боттандырарынга чаңгыс эпти оон-даа күштүг быжыглаар дугайында бүгү делегейниң ажылчы чоннарын профэвилелдериниң Бүгү-делегей Федерациязы кыйгырып тур.

Иосиф Сталин мөчээн, ындыг болза-даа, Сталинның херээ болгаш чижээ болза, эн-не дириг херек кырында болуушкун болур. Ады бүгү делегейниң ажылчы чоннарының чүректеринге чурттаар кижиге мөңге алдар болгаш хүндүлел!

Иосиф Сталинга өлүм чок алдар болгаш хүндүлел!»

Сталинның ады мөңге

СУГ-АКСЫ. (Телефон-биле). Сүт-Хөл районда Сталин аттыг кедээ ажыл-агый артелиниң колхозчулары ынак башкызы болгаш баштынчызы И. В. Сталинның мөчээнинге кажыыдап турар.

Колхозтуң конторазында И. В. Сталинның чуруун кара пөс-биле хаажылап каан. Конторада, школада, магазинде, колхозчуларның бажыңнарында, өглеринде кажыыдал туктарын аскан.

СЭКП Төп Комитединиң, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш ССРЭ-ниң Дээди Соведининиң Президиумунуң дыннадыын СЭКП Сүт-Хөл райкомунуң пропаганда болгаш агитация киллизиниң эргелекчизи эш Монгул-оол дыңнаткан:

— Улуг баштынчылын, башкызын ышкынган колхозчуларның ажыг кажыыдалын деңнээр чүве, ону тодарадыр сөс тывылбас. Бо колхозтуң колхозчулары бүгү тыва улус ышкаш быдаргай көшкүн түрөнги амыдыралга чурттап чораннар. Чүгле Ленин—Сталинның партиязының, улуг Сталинның ачы хавыяазы-биле олар чаа, аас-кежиктиг амыдыралды көрүп эгелээн.

Колхозчу амыдырал оларны сыр өскерти чаарткан. Улуг Сталинга кызыгаар чок ынакшылының демдээ кылдыр олар бодунуң колхозун И. В. Сталинның ады-биле адаанар. Кажыыдал ажыг-шүжүг кижилерни улам чоокшулаштырар болгаш оларның сагыш сеткилин катыштырар дээри-ле шын. Бо берге хүннерде Сталин аттыг колхозтуң колхозчулары чыглып келгеш, чаңгыс кижи-дег кажыыдап турган. Оларның үнү үниестеп, харлыгып турган. Ынчалза-даа олар кажыыдалдың бергезин чугаалап турганнар.

— Мындыг берге, аар ажыг-шүжүгүн биске мындыг дүрген, хенертен таваржырын бистиң кайывыс-даа бодавайн чоралан. Бо берге, ажыглыг хүн мен бодумнуң, база тыва улустуң мурнундагы түрөнги, амгы аас-кежиктиг амыдыралды база катап сактып тур мен.

Бистиң амыдыралывыс аар човуландан, ам аас-кежиинче шилчээн. Бис бүгү эки, чаагай амыдыралды эш Сталинның ачызында чедип алдывыс. Улуг Сталинга бистиң эн эки тураскаалывыс болза, ынак баштыдчывыстың ады-биле адап алган колхозувусту быжыглаарывыс, ооң ажылын өскижидип тургаш бодувустуң амыдыралывысты улам байлакшытпышаан, ооң-биле Сталинның сактып бодап чораан бодал-күзелин боттандырарывыс болур.

Школа башкызы эш Биче-оолдуң чугаалааны болза:

— Эш Сталин бодунуң бүгү амыдыралын чоннуң, бистиң хөрээвис дээш бергенин бис билир бис. Чүгле бистиң бо колхоз безин эрткен чылын күрүнеден 20 муң тедир эгитинмес дузаламчыны болгаш 30 муң узун хуусаалыг чээлини алган болгай. Ол болза, Сталинчы дузаламчыдыр.

Эш Сталин мөчүзе-даа, ооң херээ дириг. Өредип турар өөреникчилеримни эң эки сталинчы салгакчылар кылдыр кижизидер дээш бүгү күжүмнү, билиимни бээр мен. Эш Сталинның айтып берген оруу-биле Ленин—Сталинның партиязының улуттулгазы-биле коммунизмни тургузуп алыр бис.

Часкы тарылганың белеткелин марттың 20-де бүрүн, эки шынарлыг доозарын, олла хуусаада тудуг материалын бүрүнүбиле белеткеп алырын колхозчулар кажыыдал хуралынга хүлээнгеннер.

Партияны болгаш чазакты долгандыр улам сырый катыжаал

ЧАДААНА. (Телефон-биле). Коммунистиг партияның болгаш совет улустуң ынак баштынчызы болгаш башкызы Иосиф Виссарионович Сталинның мөчээнинин дугайында Чөөн-Хемчик районнуң колхозчулары, ажылчыннары болгаш интеллигенциязы канчаар-даа аажок улуг кажыыдалын илередип турар.

Районнуң колхозтарынга, Чадаана хоорайның коллективтеринге 43 кезек черге кажыыдалдың митингилери март 6—7 хүннеринде болуп эрткен. Оларга 7 муң ажыг кижи киришкен. Митингилерге келген кижилерниң арыннары кажыыдалдыг.

Чадаана МТС-ке болган митингиге ажылчыннар болгаш механизаторлар чыглып келген. МТС-тиң улуг механиги эш Рувцов индирге үнүп келгеш, бодунуң мурнунда чурттап чораан амыдыралын улуг баштынчының ачызы-биле чедип алган амгы чаа амыдыралы-биле деңнеп чугаалаан.

—Бо кажыыдалдыг хүннерде бистер партияның Төп Комитедин болгаш Совет чазакты долгандыр сырый катыжып, бистиң чуртувуска коммунизм тургузуушкуну дээш демиселге каш дапкыр күжениишкиннинг ажылдаар бис. Бистиң МТС септелгени ам доозуп турар. Районнуң бүгү колхозтарынга бо чылын ортумаа-биле 15 центнерден куду эвес дүжүттү чедип алырын хандырар бис—деп Рувцов хүлээнген.

—Улуг башкының мөчээнинин дугайында кажыыдалды илередиптер сөс тыппас мен. Мурнунда тайга-таңды кезип, самдар өглүг чурттап чораан болзумза, ам Ленин—Сталинның партиязының, бистиң улуг баштынчывыс болгаш башкывыс эш Сталинның ачызы-биле колхозчу амыдыралга кирип, чырык чаагай бажыңда чурттап турар апарган мен. Бо чылын төрүүр 200 хойдан 240 хураганны камгалап алыр мен—деп Ленин аттыг колхозка болган митингиге колхозтуң хойжузу эш Самбуу чугаалаан.

Улуг баштынчының ады-биле адаан Сталин аттыг колхозка болган митингиге бызанчы Даңзы-Белек турып келгеш:

—Коммунистиг партияны, Совет чазакты долгандыр улам сырый катыжып, бодувустуң колхозувусту сайзырадыр дээш күжениишкиннинг ажылдаар бис. Колхозтуң бо чылгы тудуг планын ажыр күүседир, ылангыя чоокку айларда электростанциязының тудуун бүрүн доозуп, Ильичиниң лампазының чырыы-биле колхозчу суурну чырыдар бис—деп чугаалаан.

«Коммунизмче орук» колхозтуң хойжузу эш Дамбаажык митингиге турып келгеш:

—Биске бо таваржып турар ең аар кажыыдалды илередир сөс тыппас-тыр мен. Мурнунда феодалдарга дарладып, ядыы түрөнги чурттап чораш, ам партияның, Совет чазактың, бистиң улуг баштынчывыс болгаш башкывыс эш Сталинның ачызыбиле чырык чаагай, бай-шыдалгыр амыдыралда чурттап, эрткен чылын төрээн колхозумга ажылдаан күш-хүннеримге 8 тонна ажыг тарааны ап тур мен. Ам бо чылын 200 ажыг хойдан 250 хураганны доруктуруп алыр мен—деп чугаалаан.

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитедин, Совет чазакты долгандыр улам сырый катыжар, серемчилелди дыңзыдар, Төрээн чуртту быжыглаарынга каш дапкыр күш-биле ажылдаар дугайын Чөөн-Хемчиктиң ажылчы чоннары таңгыраглап турар.

Улуг баштынчы бистиң-биле кезээ мөңгеде чурттаар

Таңды районнуң Межегейде Ленин аттыг кедээ ажыл-агый артелинге болган хөй кижи киржикчилиг кажыыдал митингизин парторганизация секретары эш Ширин ажыткаш, партия райкомунуң ажылдакчызы эш Хыйыртаңга сөс берген.

Владимир Ильич Ленининиң соратниги, кижи төрелгетенниң улуг гениий, бистиң ынак адавыс болгаш башкывыс улуг Сталинның мөчээнин эш Хыйыртаң чугаалааш, митингиниң киржикчилерин Иосиф Виссарионович Сталинны сактып, бут кырынга турарын дилээн.

Улус шупту ыржым туруп келген. Кезек үеде зал иштинде кижи чок кылдыр сагындырып турган. Арыннарны куду дамылап бадып турган карактың ижкы чаштары безин чотунмайн турган.

Индирге бызанчы эш Шожат-оол үнүп келгеш:

—Бистиң чуртка, совет кижилерге ханы аар ажыг таварышкан-дыр. Төрээн чуртувусту улам быжыглаары дээш СЭКП Төп Комитедин, Совет чазакты долгандыр сырый катыжар ужуруг бис. Ол болза, күш-ажылды 2—3 дапкыр белиери, серемчилелдиг, чаңгыс эп-сеткилдиг болуру.

Хову бригадазының бригадири эш Удумбараа сөс алгаш:

—Колхозчу чаагай амыдыралдың чечектелиишкини башкы Сталинның ачызында. Биске эң-не үнелиг, эң-не чоок улуг адавыс мөчүзе-даа, ооң херээ дириг, Сталин бистиң тугувус, ол улуг туктун адаа-биле, СЭКП Төп Комитединиң башталгазыбиле коммунизм бистиң чуртка бүрүн тургустунар.

Колхозтуң ажыл-ишчилери Төрээн чуртунуң, Коммунистиг партиязының мурнунга күш-ажылчы таңгыракты кажыыдалдың митингизинге демдеглээн: бо чылын 8 чуртталга бажыңнарын, чаа клубту болгаш дээрбени тудуп алырынга 820 кубометр ыяш материалын март 20-ге чедир бүрүн белеткеп сөөртүп алыр; часкы хову ажылынга белеткелди 10 хонукта эки шынарлыг доозар; чаңгыс-даа мал төлүн хоратпас. Бистиң чаагай амыдыралывыстың чыыткызы, адавыс, башкывыс, баштынчывыс улуг Сталинны үдеп тура бергеи сөзүвүстү амыдырал кырынга шевергин боттандырып шыдаар бис.

Иосиф Виссарионович Сталин

Иосиф Виссарионович Сталинның мөчээнинің дугайында депшилгелиг кижи төрелгетенниң улуг кажыыдалы

КЫДАТ УЛУС РЕСПУБЛИКА

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң дамчыдып турары-биле алырга, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы болгаш Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң Секретары Генералиссимус И. В. Сталинның мөчээнинге холбаштыр бодунуң кажыыдалын плередири-биле Дарга Мао Цзе-дун март 6-да Совет элчин черинге чораан.

Ооң ханы кажыыдалын Москваже дамчыдарын болгаш бүгү чурттарның ажылчы чоннарының улуг баштыңчызы база Кыдаттың улузунуң эң ынак өөнүү болгаш башкызы—эш И. В. Сталинга кыдат улустун, Кыдаттың Коммунистиг партиязының болгаш Кыдат чазактың хемчээл чок хүндүткелин плередирин Мао Цзе-дун А. С. Панюшкинден дилээн.

Дарга Мао Цзе-дун-биле кады эштер Чжу Дэ, Чжоу Энь-лай болгаш Кыдаттың Коммунистиг партиязының болгаш чазаның өске-даа удуртукчулары келгеннер.

ПЕКИН. ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы болгаш Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң Секретары Иосиф Виссарионович Сталинның мөчээнинге холбаштыр улустун Төп чазаның дужаалын Синьхуа агентилели дамчыткан.

Мао Цзе-дунуң ат салганы дужаал өзугаар март 7-ден 9-ка чедир бүгү чуртка кажыыдал чарлаан.

ПЕКИН. Бүгү делегейниң ажылчы чоннарының улуг баштыңчызы болгаш башкызы, кыдат улустун эң ынак өөнүү—Иосиф Виссарионович Сталинның мөчээнибиле холбаштыр бүгү Кыдат ханы кажыыдалда.

Совет улуска болгаш депшилгелиг бүгү кижи төрелгетенге таварышкан улуг ажыгның дугайында радио дамчыдылгазын миллион-миллион кижилер хүндүткелдиг ыржымы-биле улуг кажыыдалдыг дыңнап турганнар.

Тяньаньмынь шөлүнге Кыдат Улус Республиканың беш сыдыстыг национал тугун мөгейткен турган. Бүгү чуртта күрүне албан черлериниң бажыңнарында туктарны мөгейтир тургускулаан.

И. В. Сталинның мөчээнинге холбаштыр боттарының ханы кажыыдалын плередири-биле Пекиниң чонунуң янзы-бүрү кезектери Совет элчин черинге кээп турарлар.

Фабрикаларда, заводтарда болгаш садыг бүдүрүлгелеринде, албан черлеринде, школаларда болгаш университеттерде кажыыдалдыг митингилер чоруп турар. Митингилерге чүве чугаалаан кижилер боттарының кажыыдалын плередип, эш Сталинның кыдат улуска кайы хире эргим үнелиниң дугайын чугаалап турарлар.

Сонгу Кыдаттың кедээ ажыл-агый херекселдериниң заводунуң ажылчыннарының болгаш инженер-техниктиг ажылдакчыларының кажыыдалдыг митингизинге техник Су Цянь-цун мынча деп чугаалаан: «Коммунистиг партияның удуртулгазыбиле совет улус Сталинның өлүм чок айтыышкыннарын чедиишкиниг боттандырар дээрзинге быжыы-биле бүзүрөп турар мен.

Амгы үеде кыдат улус бодунуң бирги беш чыл планын күүседиринче киришкен. Кыдат болгаш совет улустар мөгези-биле катышкан. Бис ол чаңгыс эпти күштелдирер бис. Бис боттарывыстың хүрээлениисти улам сырый катыштырып, кады бурунгаарлаар бис».

ПОЛЬША

ВАРШАВА. Польша Улус Республиканың Күрүне чөвүлелиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң, ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы болгаш Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң Секретары Иосиф Виссарионович Сталинның турасказалына холбаштырган катышкан хүндүткелдиг кажыыдал хуралы март 6-да Польша Улус Республиканың Министрлер Чөвүлелиниң даргазы Болеслав Беруттун даргалаанында эрткен.

Ол-ла хүн Национал фронтунуң Бүгү-польша комитединиң Президиумунуң политиктиг болгаш хөй-ниити организацияларның төлөөлекчилери киришкен калбак хуралы база болган.

Депшилгелиг бүгү кижи төрелгетенниң улуг баштыңчызы болгаш башкызы Иосиф Виссарионович Сталинның турасказалын чыылганнар сагынганнар.

Иосиф Виссарионович Сталинның турасказалын мөңгежирининг талазы-биле бүгү-польша комитетти ол хуралга бадылап тургускан.

Польшаның найсылалының бүгү бүдүрүлгелеринге, дээди өөредилге черлеринге, албан черлеринге кажыыдалдың митингилери болгулаан.

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң, ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң партияның бүгү кежигүннеринге, Совет Эвилелиниң бүгү ажылчы чоннарына Кыйгырыын, база Польшаның катышкан ажылчын партиязының Төп Комитединиң Польша Улус Республиканың Министрлер Чөвүлелиниң болгаш Күрүне чөвүлелиниң польша улуска Кыйгырыын Жераньда чиик автомобильдер заводунуң 2 мүң хире ажылчыннары ханы кажыыдалдың сеткилиби-биле дыңнааннар.

Индирде—күш-ажылдың мурнакчызы инструментальщик Владислав Буковский.

—Эш Сталинның ады кеззеде бистиңбиле, бистиң күш-ажылывыска, бистиң чүткүлдеривиске чоруур. Ол кеззе-мөңгеде бистиң-биле. Чүректеривиске Сталинның ады-биле бис бистиң чуртувуска социализмни тургузары дээш демисежир бис—деп ол чугаалаан.

Совет улустуң болгаш эш Сталинның бодунуң польша улуска көргүскен канчаардаа аажок улуг дузаламчызының дугайын кацнакчылар бригадири Зигмунд Павловский сагыш-сеткилдиг хайныгыышкыныбиле чугаалап турган. Ол дузаламчыны бис чүгле бистиң Төрээн чуртувустуң хосталып турганының үезинде эвес, харын ам-даа хүн-бүрү көрүп турар-дыр бис деп ол чугаалаан.

Чурттуң өске-даа хоорайларына болгаш суурларына база хөй санныг кажыыдалдыг митингилер болгулаан.

ВАРШАВА. Польша Улус Республиканың национал камгалал министри К. Рокоссовскийниң дужаалын Польша парлалга агентилели дамчыткан. Дужаалда чугаалап турары:

Фашистиг эжелелден бодунуң хосталышкынын, арте-бүрүнгү польша черлерни катап эгидип алырын болгаш кайгамчыктыг аас-кежиктиг келир үени тургузар арганы польша улус улуг Сталинның ачызында чедип алган.

Маркстың — Энгельстиң—Лениниң—Сталинның улуг идеялары бистиң чүректеривиске кеззеде чурттаар болгаш тайбың болгаш социализм дээш демиселге, Төрээн чурттуң аас-кежин дээш демиселге моон сөңгаргы тиилелгелерге бисти сорук киирер!

КОРЕЙ УЛУС-ДЕМОКРАТТЫГ РЕСПУБЛИКА

ПХЕНЬЯН. ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлетиниң Даргазы болгаш Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң Секретары, Лениннің соратниги болгаш ооң өлүм чок херээниң уламчылакчызы эш И. В. Сталинның мөчээнинің дугайында медээге корей улус ханы кажыыдалдың сеткили-биле ужурашкан. Пхеньян болгаш Корей Улус-Демократтыг Республиканың өске-даа хоорайлары болгаш суурлары—кажыыдалда.

Иосиф Виссарионович Сталинның мөчээнинге холбаштыр Корей Улус-Демократтыг Республиканың Министрлер кабинединиң доктаалын корей солуннар парлап үндүрүлээн.

Бүгү делегейниң ажылчы чоннарының аас-кежин дээш демиселиниң улуг херээнге бодунуң бүгү амыдыралын берген Генералиссимус Сталинның мөчээни бүгү делегейниң депшилгелиг кижи төрелгетенинге эң аар когарал болур деп доктаалда чугаалап турар. Генералиссимус Сталинның мөчээниниң дугайында медээ бистиң Төрээн чуртувустуң ажылчыннарының, тараачынарының, интеллигенциязының болгаш бүгү ажылчы чоннарының чүректеринге, Улустуң армиязының солдаттарының болгаш офицерлериниң чүректеринге ханы ажыышкын болган.

Делегейниң ийиги дайынының чылларында Совет Эвилели болгаш ооң Чепсектиг Күштери генийлиг полководчу улуг Генералиссимус Сталинның башталгазы-биле, кижи төрелгетениң эң каржы дайзыннары—немец фашизмни болгаш япон империализмни чылча шапкаш, Европаның болгаш Азияның хөй-хөй улустарын хостаан болгаш чаа амыдыралче орукту оларга ажыып берген. Япон империалистериниң барык чартык чүс чылдарның колонийлиг дарлалынган корей улус база хостатырган болгаш ооң соонда улус-демократтыг тургузугну тургускан.

Улуг Генералиссимус Сталинның мөчээнинің дугайында медээни дыңнаш, корей улус болза, Кореяның Күш-ажылчы партиязын болгаш Корей Улус-Демократтыг Республиканың чазаан долгандыр улам сырый катыжар, Лениннің—Сталинның тугун улам белик кедүрер деп долу шиитпирлиг болуп турар деп доктаалда чугаалап турар.

Корей Улус-Демократтыг Республиканың министрлер кабинединиң даргазы Ким Ир Сен ол доктаалда ат салган.

ИТАЛИЯ

РИМ. Эш Сталинның мөчээнинің дугайын итали улус ханы кажыдал-биле дыңнаан. Март 6-да эртен эрте солуннар садыглаар черлерге, демократтыг организацияларның болгаш депшилгелиг солуннарның бажыңнарының чанынга хөй-хөй кижилер чыглып келген турган.

Боттарының кажыыдалын болгаш Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязы-биле база совет улус-биле ажы-дүүмалышкы эп-сеткил катыштырыышкынын илередири-биле ажылчы чоннарның төлөөлери, интеллигенцияның төлөөлекчилери, депшилгелиг партияларның кежигүннери Римде Совет элчин черинге үзүк чокка кээп турарлар.

Италияның бүгү хоорайларында болгаш суурларында кажыыдалдың митингилери чоруп турар.

Депутаттар палатазының хуралынга Пальмиро Тольятти чүве чугаалаан, бодунуң чугаазынга эш Сталинның турасказалын хүндүткелдиг-биле сагынган.

Бүгү депутаттар болгаш чазак кежигүннери Тольяттиниң чугаазын бут кырынга тура дыңнааннар.

Социалистиг партияның мурнундан Пьетро Ненни, чазактың мурнундан Италияның даштыкы херектер министриниң оралакчызы Тавиани олар база эш Сталинның турасказалын сагынганнар. Ооң соонда кажыыдалдың демдээ кылдыр хуралды соксадып каан.

Сенаттың коммунистиг бөлүүнүң даргазы болгаш Итали компартияның ТК-зының кежигүнү Мауро Скоччимарро, база социалист сенатор Пертини олар сенатка эш Сталинның турасказалынга холбаштыр чүве чугаалаанар. Эш Сталинның турасказалын бүгү сенаторлар бут кырынга турып сагынганнар.

«Унита» болгаш «Аванти» солуннар кажыыдал рамалары-биле үнген. «Кижи төрелгетенниң хосталышкынынга болгаш депшилгезинге кымдан-даа артык хөй түүлүг кылган кижиге мөңге алдар»— деп эгениң адаанда «Унита» солун Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединин, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Кыйгырыын парлаан; солуннуң 8 арыннарында алдызында эш Сталинның биографиязын, ооң ажылдарының болгаш чугааларының иштинден үзүндүлерни парлаан.

РИМ. Эш Сталинның мөчээни-биле холбаштыр боттарының ханы кажыыдалын илередир дээш ССРЭ-ниң Италияда элчин черинге март 6-да 180 делегациялар келген. Аңаа чораан делегацияларның иштинде: Итали компартияның удуртур черинің болгаш Төп комитединиң кежигүннери Пальмиро Тольятти баштадыр, Социалистиг партияның удуртур черинің болгаш Төп комитединиң кежигүннери Ненни баштадыр, коммунистиг партияның Рим федерациязының төлөөлекчилери, «Раниери» заводтуң ажылчыннарының төлөөлери «Маркини» деп хуралдың ажылчыннары болгаш өске-даа хөй-хөй кижилер чораан.

АНГЛИЯ

ЛОНДОН. Лондонда Совет элчин черинің бажыңының суургазының кырында кара хаажылыг совет тук мөгее берген чалгып турар, И. В. Сталинның мөчээнинге холбаштыр боттарының сагыш-сеткил катыштырыышкынныг ажыыпкынын илередирибиле ол бажыңга чүс-чүс кижилер барып турар.

Англи чазактың төлөөлекчилери болгаш дипломаттыг корпустуң кежигүннери база Совет элчин черинге чорааннар.

Кижи төрелгетенниң аас-кежин дээш улуг демиселчи Иосиф Виссарионович Сталинның турасказалын сактыр дээш бөдүүн кижилер, улуг нуруузунда-ла холдарында бичии уругларын туткулап алган кижилер элчин черинге кээп турарлар.

Англияның янзы-бүрү булуннарындан хөй санныг чагааларны болгаш телеграммаларны Совет элчин чери бо кажыыдалдыг хүннерде ап турар.

Бүгү Англияда заводтарда, пароход тудар черлерде, шахталарда болгаш албан черлеринде ажылчы чоннар эш И. В. Сталинның мөчээни-биле холбаштыр кажыыдап, совет улуска боттарының сагыш-сеткилин катыштырып кажыыдап турарлар деп «Дейли уоркер» солун дыңнадып турар.

Керийберий дуганының албанчызы Хьюлетт Джонсон мынча деп бижээн: Сталин мөчээн. Улуг кижи бистен чарылган. Кижи кижиге удур эвес, а кижиниң дайзыннарынга удур, чөптүг эвес чөрүкка, хоозуралга болгаш аарыгларга удур демисежип турар делегей болур чаа делегейниң тургузукчузунуң ады—Сталинның ады төөгүге Маркстың, Энгельстиң болгаш Лениннің алы-биле денге кирер.

Чаа делегейни тургузарынга Сталинның эң улуг салыышкыны болза, ол делегейниң чаагай чоруктарын ажылган турар кижилериниң санының көвүдээни, Совет Эвилелиниң хөй националдыг өг-бүлезинде бүгү националдарның болгаш расалыг бөлүктерниң шуптузунга долу деп эргени хандырганы болур.

«Дейли уоркер» солун эш И. В. Сталинның турасказалының дугайында Великобританияның Коммунистиг партиязының чиңгине секретары Гарри Поллиттың чүүлүн парлаан.

БЕЛЬГИЯ

БРЮССЕЛЬ. Март 6-да (СЭТА). Эш И. В. Сталинның мөчээнинің дугайында кажыыдалдыг медээни белгийжилер бо хүн эртен эрте-ле билгеннер.

Брюссельдиң солуннарының хөй нуруузу эртен үнген дугаарларына бо дугайын дыңнадып, бир дугаар арыннарына эш И. В. Сталинның мөчээнинге холбашкан материалдарны парлаан.

Бельгияның бүдүрүлгелериниде кажыыдалдың митингилери эрттип турар. Эртенден эгелээш Брюссельде Совет элчин черинге болгаш консуль черинге хөй-нитиниң хөй санныг төлөөлери болгаш түс-түс кижилер кээп, эш И. В. Сталинның мөчээнинге ханы кажыыдалын илередип турганнар.

ССРЭ-ниң элчин черинге хөй санныг телеграммалар болгаш чагаалар кээп турар, ында эш Сталинның мөчээни үүгле совет улуска эвес, бүгү депшилгелиг кижи төрелгетенге аар-берге чидириг болур деп демдеглеп турар. Аар-берге чидиригниң дугайында кажыыдал ажыг-биле Бельгияның ажылчы чоннары совет улус-биле найыралды болгаш сагыш-сеткилдиг ханы чоокшулажыышкынын илередип турар.

ДАНИЯ

КОПЕНГАГЕН. Март 6-да (СЭТА). ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы, Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң Секретары Иосиф Виссарионович Сталинның мөчээнинге холбаштыр Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединин, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң партияның бүгү кежигүннеринге, Совет Эвилелиниң бүгү ажылчы чоннарына дыңнадыын Данияның бүгү солуннары бо хүн парлаан.

«Ланд ог фольк» солун бир дугаар арнынта Иосиф Виссарионович Сталинның портредин парлаан.

Солуннуң мурнуку үүлүнде бижип турары болза: Лениниң соратниги, Совет Эвилелиниң генийлиг баштыңчызы, коммунизмниң эдчийи, тайбың тук тудукчузу эш Сталин бистен чарылган.

Бодунуң маадырлыг улузун баштап алган гитлержи эжелекчилерден Данияның хосталырының херээнге шинтирлиг салыышкынны кинрген кижи И. В. Сталинның мөчээнин Данияның чону улуг хүндүткел-биле кажыыдап эрттирип турар.

Солуннуң түңнелинде бижип турары болза, бистиң чуртувуска социализмниң идезының талалакчызы, тайбыңга болгаш хосталгага ынакшылдыг бүгү кижилер И. В. Сталинның мөчээнин улуг ажыг кажыыдал-биле эрттирип турар. Сталинның өлүм чок херээнин Совет Эвилелиниң боттанын, хөгжүп, тиилеп турарынга база бүгү делегейге оон кеззеде тиилээринге олар дорт бүзүрелдиг.

ИРАН

ТЕГЕРАН. И. В. Сталинның мөчээнинге холбаштыр боттарының кажыыдалын илередири-биле Иранның чүс-чүс бөдүүн кижилери Совет элчин черинде кээп турарлар. Элчин черинге эр, херээжен кижилер, чамдыктары бичии уругларын туткулап алган, чаңгыс-чаңгыстап-даа, бөлүкбөлүктеп-даа, база хөй санныг төлөөлер болуп алган-даа кээп турарлар. Аарыг премьер-министр Мосаддыктың болгаш меджлис даргазы аарыг Кашаниниң мурнундан кажыыдалын оларның солдары илереткеннер.

Даштыкы херектер министри Фатеми, орду министри Хосеин Ала болгаш иран чазактың өске-даа кежигүннери, меджлистиң элээн хөй депутаттары, база шаандагы сенаторлар, Иранның найсылалының культура, эртем, садыг болгаш үлетпүр бөлүктериниң төлөөлекчилери Совет элчин черинге кээп чорааннар.

ЛИВАН

БЕЙРУТ. Эш Иосиф Виссарионович Сталинның мөчээнинің дугайында дыңнадыгта Ливанның ажылчы чоннары улуг кажыыдал-биле ужурашканнар.

Будуушкуннуг чаъс турза-даа, март 6-да чүс-чүс ливаннар, ажылчыннарның, тараачыннарның болгаш интеллигенцияның төлөөлери бүгү чурттарның ажылчы чоннарының улуг баштыңчызы болгаш башкызы Иосиф Виссарионович Сталинның мөчээни-биле холбаштыр сагыш-сеткил катыштырыышкынныг кажыыдалын совет улуска илергейлээр дээш, ССРЭ-ниң дипломаттыг төлөө черинге кээп турганнар.

Хөй-хөй делегациялар эш И. В. Сталинның кажыыдалдыы-биле бүргетинген чуруунуң чанынга веноктар салгылааннар.

УРУГВАЙ

МОНТЕВИДЕО. Кижи төрелгетениң эң улуг генийи, бүгү делегейниң ажылчы чоннарының баштыңчызы, башкызы болгаш өөнүү Иосиф Виссарионович Сталинның мөчээни-биле холбаштыр уругвай улус ханы кажыыдалын илередип турар.

И. В. Сталинга боттарының кызыгааржок ынакшылын илередир болгаш совет улуска таварышкан улуг ажыгны оонбиле үлежир дээш ССРЭ-ниң Уругвайда төлөө черинче хөй-хөй кижилер чоруп турарлар.

Уругвай парлалга болгаш радио станциязы СЭКП ТК-ның, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң И. В. Сталинның мөчээнинің дугайында Кыйгырыынга кол кичээнгей салып, Иосиф Виссарионович Сталинның амыдыралынга болгаш ажыл чорудулгазынга холбашкан материалдарны парлап турар.

Солуннарның бир дугаар арыннарында эш И. В. Сталинның чуруун парлагылаан.

Кореяда болуушкуннар

Кореяның Улустуң армиязының Кол командылалының дыңнадыы

ПХЕНЬЯН. Корей Улус-Демократтыг Республиканың Улустуң армиязының Кол командылалының март 8-те медээлээни болза:

Кореяның Улустуң армиязының катыжыышкыннары-биле кыдат улустуң акитурачы кезектери америк-англи эжелекчилерге болгаш лисынманчы шериглерге удур камгалалдың тулчуушкуннарын чорудуп турар.

Март 8-те Улустуң армиязының зенитти кезектери болгаш адыгжы-аңчылар дайзынның 3 самолёттарын андара аткан.

(СЭТА).

Кореяның суурларынче болгаш хоорайларынче америк ужар-чүүлдүң халдаашкыны

ПХЕНЬЯН. Сонгу Кореяның тайбың хоорайларынче болгаш суурларынче араатанзыг халдаашкыннарын америк ужар-чүүл үргүлчүлеп турар. Март 4-те чеди америк аар бомбардировщиктер Пхеньянның чоокавызында Тэпхенри суурже каржы-дошкун халдаашкынны кылган. Ол бичии суурнуң кырынче улуг хемчээлдиг, чүс ажыг фугастыг бомбаларны, дыка хөй өртенцирер болгаш бузундулуг бомбаларны октаан. Тараачыннарның элээн каш бажыңнары үрелген болгаш өртенген, дыка хөй тайбың чурттакчылар өлген. Февраль 28-тин дүнезинде элээн хөй америк самолёттар Ентан уездиниң Чжунканри суурун бомбалааннар. Суурнуң девискээринге элээн каш чүс бомбалар октатынган. Март 1-де америк самолёттар Хванхэ можунуң Боксан уездизиниң Хонсури суурунуң кырынче элээн каш чүс фугастыг бомбаларны болгаш мина-бомбаларны октагылаан. Март 4-түң дүнезинде америк бомбардировщиктер Хванчжу деп уезд төвүнче, Саривонь болгаш Хэчжу хоорайларже дыка хөй санныг бомбаларны октааннар. Мина-бомбаларны ажыглап турары болза, Сонгу Кореяның хоорайларының болгаш суурларының тайбың чурттакчыларын улам хөйү-биле узуткаар соруулгалыг болуп турар. Янзы-бүрү чүвелер хевирлиг кылдыр кылган ол бомбалар кижи, азы мал дээптерге частып, долгандыр турган бүгү чүүлдерни бузундулар-биле үрегдеп каптар бомбалар болур. Дыка хөй санныг мындыг мина-бомбаларны интервентилер часкы хову ажылдарынга шаптыктаары-биле тараачыннарның тарылта шөлдеринче октап турарлар.

(СЭТА).

Америк дайзыннарның туттурган шериглерни араатанзыы-биле аажылап турары

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң корреспондентизинин Кэсондан дыңнадып турары болза:

Американнарның боттарының дыңнадыгларын өзугаар алырга, бо чылдың февраль 28-тен март 3-ке чедир үе дургузунда олар корей болгаш кыдат таладан туттурган база бир 15 шериглерни өлүрген болгаш балыглааннар.

Февраль 28-те бир туттурган шериг өлүрткен. Март 1-де 10 туттурган шериглер өлүрткен болгаш балыглатырган. Ол ийи үүлгедиглерни американнар туттурган шериглерниң аразынга сегиржип алыышкыннарның уржуу кылдыр көргүзерин ораладжып турарлар. Оон-биле олар харыысалганы боттарындан чайлыгырыче чүткүп турары ол. Ынчалза-даа американнарның хоозун медеглелдери улусту кажан-даа мегелеп шыдавас. Лисынманчы армияже кирер кылдыр албадатырган, база ооң соонда корей болгаш кыдат кезектерге таваржып кирип келген шериглер болза, туттурган шериглерни күчүлеп албадаарынга лисынманчы агентилерни ажыглаар деп америк үүлгедигни боттарының өчүктеринге сойгалап илереткеннер.

Март 1-де Кочжедо ортулукка америк таныылчы бир туттурган шеригни чүгле «лагерьнің кажаазының кыдын дургазр кылаштап турган» дээр чылдак-биле өлүрген. Март 2-де Кочжедо ортулукка 1, Понган ортулукка 1 туттурган шериглер балыглаганнар. Март 3-те Йончходо ортулукка база бир туттурган шериг олурткен.

Туттурган шериглерни күш-биле тудуп үргүзар соруга-биле америк интервентилер өлүрүкчү чорукту күштелдирген дээрзин туттурган шериглер турар америк лагерьлерде бо бүгү үүлгедиглер көргүзүп турар.

Лондон, Рейтер агентилелиниң Токиода корреспондентизинин дыңнадыынан биллингени болза, Кочжедо ортулукка Сонгу Кореядан туттурган 2 шериглер аар балыгланганнар.

(СЭТА).

Америк империалистерниң Азияда агрессчи политиказынга индий улус удурланып турар

ДЕЛИ. Америк империалистерниң Азияда агрессчи политиказынга улур удурлаышкынның демдээ кылдыр Индияда калбарып турар массалыг шимчээшкиннин дугайын «Свадхината» солун дыңнадып турар. Шалимарга тайбың талалакчыларының митингилери болгаш хөй кижи киржикчилиг чыскаалдары болгулаан. Америк шериг планнарынга удур удурланыышкынның массалыг чыскаалдарын Баранагарга база чоруткан.

Индияның үлетпүрлүг төвү Джамшедпура хоорайның чурттакчылары мындыг лозунгуларны тудуп алгылаан, кулумчуларга чыскаалып турганнар: «Дайын сөнээзин!», «Кореяда дайынны соксадыр!», «Америк империалистериң ханныг бодалдарының боттаны бөрин болдурбас бис!», «Тайбыңның болгаш депшилгениң чөлеңгижи—Совет Эвилели делгерезин!».

Барракпурга, Нарикелдангыга болгаш Индияның өске-даа хоорайларына тайбың талалакчыларының чыскаалдарының болгулааның парлалга дыңнадып турар.

(СЭТА).

Япония—Азияда америк агрессияның шериг бүдүрүлгези

ШАНХАЙ. Токиодан дыңнадыглар өзугаар алырга, америк монополиялар япон үлетпүрү боттарының агрессчи планнарынга бараан болдуруп турарлар. Японияның шериг үлетпүрүн америк доллар хөме ап турар. Тускай медээлер өзугаар алырга, корей дайынының эгелээнинден бөөр АКШ 900.800 мүн америк доллар түңнүг тускай шериг чагыгларын Японияга кирген.

Амгы үеде япон үлетпүр Кореяда агрессчи америк шериглерге напалмны, шериг-ниң чүүк машиналарын, «Базука» деп бооларны, миномёттарны, миналарны, хол граната-ларын болгаш янзы-бүрү хемчээлдиг артиллерия оъктарын бүдүрүп берип турар.

Корей дайынын калбартырының планнары-биле холбаштыр Японияга шериг чагыгларын бо чылын дыка улгаттырарын америк командылалы төлевилеп турар. Ылаңгыя, боо-чепсек болгаш оък-чемзек талазы-биле америк армияның чагыглары сөөлгү үеде дыка өскен. Токио радиозунуң айытканы-биле алырга, ол чагыгларның түңү 1953 чылдың чүгле ийи айларының дургузунда бүгү 1952 чылдагызындан бичии-ле эвээш болган.

Моон-биле холбаштыр шериг бүдүрүлгезинче япон бүдүрүлгелер улам-на хөйү-биле шилчип кирип турар. Токиодан дыңнадыглар өзугаар алырга, Японияның эң улуг монополияларының органы— «экономнуг организациялардың федерациялының» «камгалал» бүдүрүлгезинің айтырыгларының талазы-биле комиссиязының чоокта чаа Токиога болган тускай хуралы Кореяда америк империалистериң хереглелдеринге япон үлетпүрү таарыштыр тургузарының айтырыгларынга холбашкан турган. Комиссияның ажылынга америк элчин черинің чөвүлекчизи Уоринг база киришкен. Боо-чепсек бүдүрүп турар япон бүдүрүлгелериниң эзелери боттарының бүдүрүлгелериниң бүдүрүкчү шыдалдарын үлгаттырып эгелээннер.

Япон шериг үлетпүрүнүң өзүлдезинге улам күштүг ийишкинни бөөр дээш, АКШ болза, америк шериг дузаламчызы кылдыр берип турар доллар хөрөнгилерин Япониядан боо-чепсек болгаш оък-чемзек садып алырынга чарыгдазарынче Франциияны албадап турар. Рейтер агентилелиниң дыңнадыы-биле алырга, «Нидий-Кыдатта дайынны чорударынга хереглээр оък-чемзек болгаш шериг херексеңдери садып алырыбиле француз шериг төлөөлери» Токиога кээр деп турар. Ол төлөөлер Японияда 50 миллион доллар түңнүг шериг чагыгларын кылыр дээрзин айтып турар.

(СЭТА).

Харыысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың 7 ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62, харыысалгалыг редакторнуң оралакчызының, партийжи амыдырал, культура болгаш амыдырал киллистериниң — 8—88; харыысалгалыг секретарьның 4—98; пропаганда болгаш агитация, уран-чүүл, кедээ ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа киллистериниң 8—68, иштики информация, бухгалтерияның — 8 — 65

ТС01612 Облкуусонуң типографиязы